

ЗВІТ
Міністерства культури та інформаційної політики України
за напрямом створення безбар'єрного простору в Україні за 2021 рік

Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року затверджена розпорядженням КМУ від 14 квітня 2021 р. № 366.

План заходів на 2021 і 2022 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року затверджений розпорядженням КМУ від 04 серпня 2021 р. № 883.

За ініціативи Першої леді України Олени Зеленської утворено Раду безбар'єрності – тимчасовий консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів України, що утворений з метою створення безбар'єрного простору (постанова КМУ від 14 квітня 2021 р. № 443). Раду безбар'єрності очолює Прем'єр-міністр України, Міністр культури та інформаційної політики України входить до її складу.

Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 10 червня 2021 р. № 421 утворено робочу групу зі створення безбар'єрного простору у сферах компетенції МКІП (далі – Робоча група). Відбулося 2 засідання Робочої групи, на яких розглянуто пропозиції до Плану заходів на 2021 і 2022 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року.

Наказом Міністерства культури та інформаційної політики України від 29 грудня 2021 р. № 1029 внесено зміни до складу Робочої групи, до якої увійшли представники: структурних підрозділів апарату МКІП, відповідальних за реалізацію Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, громадських організацій, метою діяльності яких є захист прав осіб з інвалідністю; центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра культури та інформаційної політики України; помічники народних депутатів України; інших заінтересованих сторін.

**Інформація щодо стану виконання Міністерством культури та інформаційної політики України завдань, визначених
Планом заходів на 2021 і 2022 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні
на період до 2030 року, за 2021 рік**

№	Найменування завдання	Найменування заходу	Строк виконання	Стан виконання <i>(виконано/ невиконано/ предметний опис поточного стану виконання завдання (обов'язково))</i>
19	Пристосування головних входів до будівель міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та місцевих держадміністрацій для використання	проведення відповідних будівельних / ремонтних робіт	IV квартал 2022 р.	Пристосовано головний вхід адміністративного приміщення МКІП за адресою: Івана Франка, 19, м. Київ, для використання особами з інвалідністю, а саме: 1) у вересні 2021 р. проведено роботи зі встановлення пандуса та поручня; 2) у грудні 2021 р. оновлено систему контролю доступу до адміністративного приміщення МКІП, зокрема встановлено турнікети-триподи, кріплення яких дозволяє виконувати за необхідності швидкий та легкий його демонтаж для звільнення проходу для руху на кріслі колісному.

	особами з інвалідністю			
65	Впровадження найкращих практик і механізмів залучення осіб з інвалідністю, молоді, осіб похилого віку, батьків з дітьми дошкільного віку до культурного життя	проведення всеукраїнської культурно-мистецької акції, спрямованої на підтримку та розвиток творчих здібностей осіб з інвалідністю	IV квартал 2022 р.	<p>3 грудня 2021 р. відбувся заключний етап Всеукраїнського фестивалю творчості осіб з інвалідністю «Барви життя» на базі Національного центру «Український дім», який технічно пристосовано для потреб осіб з інвалідністю.</p> <p>У 2021 році у програмних заходах Фестивалю взяло участь більше 200 учасників – представники майже з усіх областей України – це як окремі виконавці так і колективи без вікових обмежень. Фестиваль проводився за такими видами мистецтв:</p> <ul style="list-style-type: none"> - музичне та театральне мистецтво: вокально-хоровий жанр; хореографічний жанр; театральне мистецтво; інструментальне виконання; авторська пісня; - художня творчість: образотворче мистецтво; декоративно-прикладне і народне мистецтво; скульптура; фото; - літературне мистецтво: мала проза; поезія. <p>Програма заходів 2021 року включала відкриття експозиції декоративно-прикладного і народного мистецтва, що презентувала роботи майстрів з інвалідністю, а також гала-концерт переможців Всеукраїнського фестивалю творчості «Барви життя».</p>
67	Проведення інформаційної кампанії	забезпечення організації та проведення інформаційно-просвітницької кампанії «Україна без бар'єрів»	постійно	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка айдентики. За результатами мистецького конкурсу виготовлено інформаційні продукти, що містять брендбук для Комунікаційної стратегії з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, описи, рекламні макети для соціальних мереж та зовнішньої реклами, логотипи, заставки для відео, шаблон презентації, шаблони повідомлень для соцмереж, сценарії для аудіотворів, аудіоролики під умовною назвою «Що таке безбар'єрність». 2. Виготовлено серію (68) радіороликів стосовно роз'яснення що таке безбар'єрність та її види. Надіслано лист МКІП від 29.12.2021 № 15759/5.11.2 Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення з проханням надати експертний висновок щодо їх відповідності статтям 1, 12 Закону України «Про рекламу». 3. З метою збору інформації про виконання комунікаційної стратегії з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року МКІП звернулося до ЦОВВ, обласних та Київської міської державних адміністрацій з проханням надавати щомісячно інформацію (листи МКІП від 30.12.2021 № 15852/5.11.2 та від 30.12.2021 № 15840/5.11.2). 4. На медійній платформі УНІА «Укрінформ», що входить до сфери управління МКІП, на постійній основі розміщуються новини, публікації тощо стосовно

				<p>створення безбар'єрного простору в Україні, а також роз'яснення щодо основних понять.</p> <p>5. 14 грудня 2021 р. презентовано книгу «Світ без обмежень» за участі Міністра культури та інформаційної політики України Олександра Ткаченко та першої леді України Олени Зеленської.</p> <p>20 тис. примірників книги «Світ без обмежень» доставлено одержувачам відповідно до Перелік одержувачів книжкового видання, виданого за результатами проведення мистецького конкурсу з розроблення моделі інформаційного продукту графічного характеру та виробництва поліграфічної інформаційної продукції на тему «Книга про інклюзію», затвердженого Українським інститутом книги. Книга розміщена за посиланням https://drive.google.com/file/d/1S8_uYMu4-K7QIKNHdVMqZ7ie5JQdIJqs/view.</p>
114	Проведення навчань та поширення існуючих матеріалів для викладачів, вчителів, вихователів та психологічних служб щодо задоволення особливих освітніх потреб	реалізація II – III етапу пілотного проекту «Мистецька освіта без обмежень» у рамках реалізації Концепції інклюзивної мистецької освіти	IV квартал 2022 р.	<p>Протягом березня – грудня 2021 р. було проведено II етап пілотного проекту «Мистецька освіта без обмежень», мета якого – розширення доступу до мистецької освіти шляхом впровадження інклюзивного навчання у закладах мистецької освіти.</p> <p>У II етапі пілотного проекту «Мистецька освіта без обмежень» взяли участь 11 закладів спеціалізованої мистецької освіти (5 фахових мистецьких коледжів та 6 мистецьких шкіл) з 8 областей України.</p> <p>27 – 29 вересня 2021 р. проведено семінар: «Фізична доступність, універсальний дизайн та індекс інклюзії в закладах спеціалізованої мистецької освіти»;</p> <p>27 – 28 жовтня 2021 р. проведено семінар «Особливості організації інклюзивного освітнього простору в мистецьких школах та фахових мистецьких коледжах»;</p> <p>23 – 24 листопада 2021 р. проведено семінар «Особливості навчально-методичного забезпечення освітнього процесу в закладах спеціалізованої мистецької освіти із впровадженою інклюзією».</p> <p>Ключові результати пілоту було презентовано 14 грудня 2021 р. на Всеукраїнській конференції «Інклюзивна мистецька освіта в закладах спеціалізованої мистецької освіти: перші результати та перспективи впровадження», що транслювалася наживо. За результатами II етапу пілотного проекту спільно з ВГО «Національна асамблея людей з інвалідністю» видано 2 методичні посібники:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) «Мистецький коледж: доступне освітнє середовище»; 2) «Індекс інклюзії: заклади мистецької освіти». <p><i>Довідково:</i> Протягом 2020 – 2021 років була реалізована освітньо-тренінгова програма з 9 навчальних семінарів. У I та II етапах пілотного проекту взяли участь 65 керівників та інших педагогічних працівників з 23 мистецьких шкіл і 5 фахових мистецьких коледжів, які представляють 18 регіонів України.</p>

			<p>Видано 5 навчально-методичних посібників, розроблених на допомогу закладам мистецької освіти у впровадженні інклюзивного навчання, а саме:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) «Анкета аудиту архітектурної доступності» містить методичні рекомендації до здійснення закладом мистецької освіти самоаналізу на предмет відповідності приміщень і прилеглої території вимогам фізичної доступності, а також покрокову інструкцію визначення перешкод на шляху до безбар'єрності закладу та засобів їх подолання; 2) «Мистецька школа: доступне освітнє середовище» презентує модель інклюзивного простору мистецької школи, що відповідає сучасним вимогам універсального дизайну на усіх рівнях – від фізичної безбар'єрності приміщень до розвинутого інклюзивного простору, дружнього до всіх учасників освітнього процесу; 3) «Мистецький коледж: доступне освітнє середовище» презентує модель інклюзивного простору фахового мистецького коледжу, що відповідає сучасним вимогам універсального дизайну на усіх рівнях – від фізичної безбар'єрності приміщень до розвинутого інклюзивного простору, дружнього до всіх учасників освітнього процесу; 4) «Нотна система Луї Брайля як основа ефективного навчання дітей з порушенням зору в мистецькій школі» перша в Україні спроба методичних рекомендацій викладачам мистецьких шкіл з опанування брайлівської системи для ефективного навчання музичному мистецтву дітей з порушеннями зору; 5) «Індекс інклюзії: заклади мистецької освіти» є методологічним підґрунтям для розробки і реалізації стратегічного плану інклюзивного розвитку мистецької школи або фахового мистецького коледжу, що стане у нагоді керівникам для запровадження у закладі інклюзивного навчання, моніторингу його ефективності та імплементації у систему внутрішнього забезпечення якості освіти.
--	--	--	--

Додатково:**1) щодо доступності об'єктів культурної спадщини.**

Українським культурним фондом у рамках програми «Інклюзивне мистецтво» у 2021 році підтримано 5 проєктів, спрямованих на створення безбар'єрного простору в українських музеях: Тактильні копії шедеврів світового мистецтва та інші засоби доступності для Музею Ханенків (Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків), Доступний простір: одеський художній музей для людей з порушенням зору та слуху (Комунальна установа «Одеський художній музей»), Інклюзивність фестивалю «НЕОсвітній Арсенал» (Державне підприємство «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»), Inclusive Travels in Ukraine: доступність музеїв України (онлайн-каталог музейних закладів України з рейтингом інклюзивності), Крокуємо інклюзією (Створення в Харківському художньому музеї арт-об'єктів для вивчення на дотик).

У 2021 році Дні європейської спадщини в Україні були присвячені темі інклюзивної спадщини і проходили від гаслом «Спадщина для всіх». Цього року 6000 учасників різного віку відвідали понад 300 заходів в онлайн та офлайн форматах, які мали на меті розкрити потенціал культурної спадщини і залучити учасників незалежно від етнічної приналежності, раси, релігійних поглядів, статі, віку, фізичних можливостей, рівня доходів, досвіду та ін. Особливу увагу було приділено покращенню доступності заходів як з точки зору усунення фізичних бар'єрів, так і залучення соціально незахищених людей.

9 грудня 2021 р. відбулося відкриття *Музею «Івана Георгія Пінзеля»* за участі Міністра культури та інформаційної політики України Олександра Ткаченко та першої леді України Олени Зеленської.

Львівською національною галереєю мистецтв імені Б. Г. Возницького реалізовано заходи з метою створення першого в Україні безбар'єрного музейного простору на базі Музею «Івана Георгія Пінзеля». Перелік заходів базувався на Звіті та рекомендаціях від 15.07.2021, виконаних експертом з інклюзивності Студії універсального дизайну ORFO Володимиром Висоцьким, зокрема: встановлено тактильну плитку від зупинки громадського транспорту до входу в приміщення Музею «Івана Георгія Пінзеля»; встановлено підйомну платформу з метою створення можливості безбар'єрного входу до експозиційної зали; виготовлено та встановлено мнемосхему і тактильні вказівники для орієнтування в приміщенні, а також тактильну табличку на вході до Музею; встановлено звуковий орієнтир з АРГ «Метроном-04» на вході до Музею; улаштовано металеву конструкцію (пандус) на всю ширину сходинки для безбар'єрного переходу у вівтарну частину експозиційної зали; перероблено фасадну частину касового кіоску з метою забезпечення інклюзивності; проведено навчання з персоналом Музею; за сприяння та фінансової підтримки медіа компанії Megogo розроблено аудіогід та інші.

2) кіно.

Протягом останніх років кінематографічні твори стають усе більш інклюзивними, зокрема виробники фільмів та організатори кінофестивалів поряд із субтитруванням фільмів почали застосовувати практику тифлокоментування. Зокрема, спеціальні покази з тифлокоментування проходять в рамках фестивалів Docudays, в той час як Одеський Міжнародний Кінофестиваль активно співпрацює з громадською організацією «Боротьба за права» у питанні підвищення доступності фільмів. Тифлокоментарі також стають доступними для користувачів VOD-платформ, зокрема Netflix.

Планом заходів на 2021 і 2022 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2021 р. № 883 (далі – План заходів), передбачений захід 1 «проведення аналізу ефективності чинних механізмів заохочення застосування аудіодискрипції (тифлокоментування), титрування та перекладу на українську жестову мову медіапродукції, кінематографічних творів тощо» завдання 40 «Запровадження механізмів стимулювання застосування аудіодискрипції (тифлокоментування), титрування та перекладу на українську жестову мову медіапродукції, кінематографічних творів тощо».

Станом на сьогодні механізми стимулювання адаптації кінематографічного продукту для осіб з порушеннями зору та осіб з порушеннями слуху вже частково запроваджені. Зокрема, у Податковому кодексі України є норма щодо зменшення розміру ставки податку на додану вартість до 7% для постачання послуг із розповсюдження, демонстрування, публічного сповіщення і публічного показу фільмів, адаптованих відповідно до законодавства в україномовні версії для осіб з порушеннями зору та осіб з порушеннями слуху. При цьому тимчасово, з 1 січня 2023 року до 1 січня 2025 року, такі операції повністю звільняються від оподаткування податком на додану вартість. Ефективність надання непрямої підтримки у такій формі можна буде визначити починаючи з 2024 року.

Разом з цим на сьогодні не існує механізмів прямої державної підтримки для створення аудіодискрипції фільмів, тому адаптація фільмів для людей з порушеннями зору здійснюється переважно за ініціативи виробника та/або громадських організацій.

Рада з державної підтримки кінематографії рішенням №170 визначила переможців тематичного конкурсного відбору від 24.06.2021 р. та затвердила перелік кінопроектів-переможців П'ятнадцятого конкурсного відбору Держкіно, у тому числі 3 анімаційні фільми за тематичним напрямом «Безбар'єрність» («Бздюх»), «МУНІМЕ», «Мушля для вушка»). Заплановані дати прем'єрних показів (релізів) – травень та грудень 2022 року.

3) Український культурний фонд.

У рамках програми «Інклюзивне мистецтво» у 2021 році підтримано 39 проектів (ЛОТ 1. Підтримка митців з інвалідністю – 14, ЛОТ 2. Інклюзивний культурний продукт – 13, ЛОТ 3. Інклюзивне суспільство – 12).

Програма «Інклюзивне мистецтво» (детальна інформація про програму за посиланням: https://ucf.in.ua/m_programs/5f745451e87e2424e5729472), розроблена в співпраці з Британською Радою в Україні в рамках мистецької програми Unlimited: Making the Right Moves, спрямована на розвиток потенціалу митців з інвалідністю, активне залучення людей з інвалідністю до культурно-мистецького життя в Україні та промоцію інклюзивного мистецтва в українському суспільстві.

№ з/п	Назва проекту	Повна назва організації	Опис проекту
ЛОТ 1. Підтримка митців з інвалідністю			
1.	«Маленький Круасан у великому світі»	Всеукраїнська громадська організація людей з інвалідністю по зору «Генерація успішної дії»	За проектом буде видано серію з семи інклюзивних навчально-пізнавальних видань «Маленький Круасан у великому світі» та виготовлено до них сім відео, пластилінової анімації. У цю серію увійдуть такі книги: «Круасан-спортсмен»; «Круасан-пішохід»; «Круасан-офіціант»; «Круасан-лікар»; «Круасан-рятувальник»; «Круасан-модник»; «Круасан-чепурун». Авторами цих книг будуть дві авторки, одна з них особа з інвалідністю. Команда проекту складається з трьох осіб, двоє з яких є особами з інвалідністю першої групи зі зору. Книги

			будуть виготовленні із застосуванням універсального дизайну, повнокольоровий офсетний друк великим кеглем з малюнками та дублювання шрифтом Брайля і адаптованими тактильними малюнками для незрячих. Пластилінова анімація буде виготовлена також із застосуванням універсального дизайну з аудіодескрипцією для незрячих та дублюванням жестовою мовою для нечуючих.
2.	Доступність фестивалю «Respublica» для митців з інвалідністю	Громадська Організація «Хмельницьке Обласне Молодіжне Громадське Об'єднання «Територія»	Адаптація фестивалю Республіка для інклюзивних завдань, надання майданчиків фестивалю для виступу митців з інвалідністю в рамках фестивалю, підвищення доступності фестивалю для людей з інвалідністю. Проведення в рамках проекту всеукраїнського конкурсу для митців з інвалідністю, з наданням переможцям сцен фестивалю «Respublica» для виступу. Метою проекту є забезпечення умов для безперешкодної участі людей з інвалідністю у громадському і культурному житті. Результатами проекту стануть створення для них можливостей для розвитку та показу на широкий загал мистецької та інтелектуальної творчості, доступу до надбань культури і мистецтва та поширення серед громади соціальної моделі, згідно з якою люди з інвалідністю є повноправними членами суспільства.
3.	Інклюзивна моновистава «#НЕЗЛАМНИЙ»	Громадська організація «Патріотичний театр «Арт-Фронт»	ГО «Патріотичний театр «Арт-Фронт» створить інклюзивну моновиставу «#НЕЗЛАМНИЙ» за книгою добровольця, десантника 79 бригади Олександра Терещенка «Життя після 16:30», котрий брав участь в обороні Донецького аеропорту і втратив кінцівки рук. Він написав книгу, аби показати людям, що повернення до повноцінного життя після отримання інвалідності можливе. Проект покликаний сприяти залученню до культурного життя та соціалізації людей з інвалідністю, учасників АТО/ООС Дніпра і Дніпропетровської області. Проектом передбачено 5 показів моновистави (прем'єра транслюватиметься онлайн) з громадськими обговореннями та 6 арт-терапевтичних заходів для людей з інвалідністю, учасників АТО/ООС. Також буде створено відеOVERсію вистави як альтернативного варіанту проведення показів за умови посилення карантинних обмежень.
4.	Створення інклюзивної команди плейбек – театру	Благодійне товариство допомоги особам з інвалідністю в наслідок інтелектуальних порушень «Джерела»	Створення інклюзивної команди плейбек-театру за участі людей з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, а також фахівців у сфері інклюзивної та спеціальної освіти, студентів ВНЗ та представників української спільноти акторів плейбек-театру. З метою створення інклюзивної команди плейбек-театру буде проведено серію інклюзивних тренінгів, у тому числі і виїзних, з підготовки акторів плейбек-театру для гри в офлайн и онлайн форматі за участі провідних тренерів Української школи плейбек-театру. Після підготовки інклюзивної команди плейбек-театру буде проведена серія тематичних офлайн и онлайн плейбек-перформансів та обговорень з метою дослідження проблем інклюзії через особисті історії глядачів, представників спільноти людей з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, їхніх батьків/опікунів, а також фахівців у сфері інклюзивної та спеціальної освіти та студентської молоді. Планується розробка методичних рекомендацій щодо створення інклюзивної команди плейбек-театру. Планується також зйомка та монтаж відео-ролику «Мій шлях у театрі», де люди з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень, учасники соціально-інтерактивного театру БТ «Джерела» розповідатимуть про свої досягнення та труднощі за час діяльності театру та участі у проекті.

			Розповсюдження відеоролику та методичних рекомендацій на сайті організації, у соціальних мережах, серед 116 організацій-партнерів (членів ВГО «Коаліція») та вищих навчальних закладів, зокрема факультетів профільних спеціальностей.
5.	Музична вистава «У чужому пір'ї»	Громадська організація «Інклюзивні студії»	«У чужому пір'ї» – інклюзивний театральний проект, спрямований на залучення дітей з інвалідністю (а саме з синдромом Дауна) до створення музичної вистави за мотивами п'єси Марійки Підгірянки. Основне завдання – залучити дітей з інвалідністю до безпосередньої участі в підготовці вистави (це акторські, музичні, танцювальні заняття), а також посприяти їх спілкуванню з іншими дітьми. Проект має на меті показати приклад залучення дітей з інвалідністю до творення культурних продуктів, а також інклюзію в дії. Надзвичайно важливою реалізація проекту є для людей, які будуть глядачами чи опосередкованими спостерігачами, адже з попереднього досвіду можна сказати, що саме такі кейси змінюють ставлення до людей з інвалідністю й до їх ролі в суспільстві.
6.	Цикл інтерв'ю «Без обмежень»	Товариство з обмеженою відповідальністю «МАНІФЕСТО18»	Цикл інтерв'ю «Без обмежень» має на меті зруйнувати безліч стереотипів щодо людей з певними особливостями, які віками склалися у суспільстві,. Ми прагнемо показати, що кожен з нас, має право на щасливе життя, наша мета – допомогти людям з особливостями повірити в себе та надихнути їх на здійснення своїх цілей та мрій.
7.	«Особливі історії особливих»	Мале приватне підприємство «БУКРЕК»	Інноваційне поліформатне видання «Особливі історії особливих» містить розповіді 50 дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, які навчаються у Спеціальній школі «ШАНС» міста Дніпро. Учні на сторінках книги напишуть історію про себе, про своє життя у школі та за її межами, захоплення та хобі, поділяться зразками творчих робіт, які виконують самостійно та з допомогою дорослих. Під QR-кодами будуть заховані посилання на відео за участю кожної дитини, у якому він чи вона розкажуть особисто про свої будні, навчання та успіхи. Письмові розповіді дітей будуть доповнені знімками їхніх творчих робіт як-то малюнки, вишивка, вироби з деревини та інші поробки.
8.	«3032»: інклюзивна вистава	Благодійна організація «Запорізький благодійний фонд «Єврейський Общинний центр «Мазаль Тов»	22 актора інклюзивної театральної трупи «Рівні можливості», 9 з яких – люди з інвалідністю, маломобільні, на інвалідних візках, за підтримки та участі фахівців та волонтерів візьмуть участь у культурній та суспільній діяльності, шляхом створення культурно-мистецького проекту – театральної вистави «3032», що презентує таланти акторів з інвалідністю та відео-версії вистави, яку зможе переглянути аудиторія, що не має змоги фізично бути присутньою на прем'єрі. Під час реалізації проекту, у колективній творчості, театральна сцена стане місцем для розвитку творчого потенціалу людей з інвалідністю, їх соціальної адаптації та самовираження, що поліпшить сприйняття громадськістю, подолає стереотипи та стимулює суспільну цікавість до інклюзивного мистецтва.
9.	АУталанти – митціUA	Громадська організація «Яскрава Країна»	Пошук художньо обдарованих особистостей серед людей з аутизмом та розладами аутистичного спектру, які мають потяг до художньої творчості, але комунікативні проблеми задля створення додаткових можливостей для їх розвитку та самореалізації. Проект передбачає офлайн та онлайн формати, діджиталізацію: організацію серії мистецьких студій від художників-педагогів та психологів для фокус-групи дітей та молоді в Дніпрі, а також створення серії онлайн заходів для інших регіонів України. Студії відбудуться в знакових культурних

			просторах: музеях, концертних залах, архітектурних пам'ятках, історичних місцях, ландшафтних парках. Результатом проекту стане Всеукраїнська художня виставка робіт митців з аутизмом та робіт учасників студій проекту, фотовиставка про перебіг проекту, навчальні фільми, методичні матеріали.
10.	«Відчинилося життя»: 30 років Незалежності України»	Громадська організація «Фонд реабілітації незрячих»	Мета проекту – підтримка інклюзії у сфері культури, розвиток митців з інвалідністю, у т.ч. – дітей, налагодження культурного діалогу між регіонами, зміна негативних стереотипів про інвалідність. Проект передбачає проведення з нагоди 30-річчя Незалежності України 3-х інтегрованих концертів «Відчинилося життя» у м.Київ, Краматорськ, Дніпро за участі незрячих виконавців з різних куточків України, які виступатимуть у супроводі оркестру Національного театру ім. М.Заньковецької – єдиного в Україні колективу музикантів, що співпрацює з незрячими солістами.
11.	Тиша! Камера! Ми!	Зростаємо Здорові	Інклюзивна кіногрупа, до складу якої увійдуть як митці з інвалідністю по слуху, так і професійні кінематографісти, знімуть документальний фільм «Тиша! Камера! Ми!» (45 хвилин) про особливих акторів – людей з втратою слуху. У 2021 році за підтримки Держкіно буде знято ігровий кінофільм «Скажи Україна», в якому одну з головних ролей та ряд ролей другого плану виконають діти та дорослі, що втратили слух. Саме про них – про їх досвід кінозйомок, внутрішній світ та особливості життя серед чуючих людей – і буде створено документальний фільм «Тиша! Камера! Ми!». Унікальна особливість цього проекту – інклюзивна кіногрупа. Таким чином, люди з втратою слуху створять фільм про людей з втратою слуху.
12.	Створення та промоція інклюзивної колекції одягу «NaSHi»	Громадська організація «Інноваційні соціальні рішення»	Інклюзивна колекція одягу «NaSHi» - це колекція жіночого (She) та чоловічого (He) одягу, що створений молодими майстрами з інвалідністю під керівництвом українських дизайнерів – Катерини Сільченко, Олени Капцовой та Наталії Царенко. 100 креативних молодих людей з інвалідністю з Миколаївської області пройдуть поглиблений дистанційних курс «Дизайн та мода», в рамках якого матимуть можливість навчитися працювати над розробкою ескізів. Автори 20 найкращих ескізів під менторством дизайнерів створять власні моделі колекції прет-а-порте. В рамках проекту учасники пройдуть бізнес-курси щодо започаткування та заснування власного бренду, опанують основи ведення ательє, промоції та продажу бренду одягу на сторінках Instagram. В рамках програми підтримки малого підприємництва Миколаївської області молоді дизайнери з інвалідністю за персональні гранти у розмірі 50 тис грн на відкриття власної справи.
13.	Ми бачимо світ на дотик . Not wrong, just different	Черкаський обласний осередок національної спілки майстрів України	Мета проекту «Ми бачимо світ на дотик. Not wrong, just different» - зробити мистецтво доступнішим для людей з інвалідністю і залучити до мистецької спільноти, надати творчу професію і навички з декоративно-прикладного мистецтва. У людей з інвалідністю, в тому числі незрячих і з порушенням зору, часто звичайні речі у своїй сукупності стають на заваді залученості в творчий процес. Проект передбачає залучення людей з інвалідністю у інклюзивні мистецькі програми в якості учасників і виконавців, долучає до процесу створення культурних продуктів на рівні людей без інвалідності і дає нову професію. Виставки на дотик, майстер-класи та арт-терапія, збільшення кількості доступних культурних просторів стануть

			впровадженням інклюзивності у виробничі процеси Спілки майстрів народного мистецтва. Митцем може стати кожен хто хоче і має що сказати суспільству.
14.	МАСКА	Фізична особа-підприємець Ліфер Тетяна Миколаївна	«МАСКА» - це кіносценарій на основі повісті про молоду людину з особливими потребами (з ДЦП), яка незважаючи на складності добивається багато чого в житті, але сімейне щастя їй здається недоступним. І ось одного разу всі погляди перевертаються догори дригом.... Мета проекту – створення якісного, інноваційного кіносценарію автором з інвалідністю, підтримка митців з інвалідністю, привернення уваги суспільства до проблем, з якими стикаються люди с ДЦП у повсякденному житті, руйнування стереотипів про людей з інвалідністю та згодом створення фільму на основі кіносценарію. Результатом проекту стане створення кіносценарію автором з інвалідністю.
ЛОТ 2. Інклюзивний культурний продукт			
1.	Інклюзивне літературно-художнє видання «Казки Закарпаття. Легка мова»	Громадська організація «Центр культурних ініціатив «Фортеця Унг»	Проект спрямований на створення нового інклюзивного культурного продукту. Мета проекту — сприяння включенню осіб з інвалідністю у культурно-мистецьке життя, покращення доступності творів літератури та книжок особам з інтелектуальними порушеннями шляхом створення та поширення серед цільової аудиторії інклюзивного літературно-художнього інноваційного продукту. Кінцевий продукт проекту: інклюзивне друковане літературно-художнє видання у форматі легкого читання — «Казки Закарпаття. Легка мова», серія з п'яти книг. До створення текстів та ілюстрацій інклюзивного літературно-художнього видання будуть залучені особи з інтелектуальними порушеннями. Інноваційне інклюзивне видання буде безоплатно поширено в мережі громадських об'єднань, державних, комунальних закладів, де проживають або навчаються особи з інтелектуальною інвалідністю, бібліотек у різних регіонах України.
2.	«Шосте чуття. Вистава театру відчуттів з урахуванням сприйняття незрячих та слабоворих глядачів»	Івано-Франківський академічний обласний театр ляльок ім.Марійки Підгірянки	Проект обумовлює створення вистави театру відчуттів з урахуванням сприйняття незрячих та слабоворих глядачів за твором Катерини Міхаліциної «Хто росте в саду?». Проект дозволить незрячим та слабоворим дітям за допомогою звуків, запахів, смаків, дотиків відчутти красу природи та познайомитися з мешканцями саду. Театр в подальшому матиме можливість показувати вистави для незрячих та слабоворих глядачів, що покращить сприйняття театру особливими дітьми.
3.	Доторкнись – Відчуй – Пізнай	Національний заповідник «Замки Тернопілля»	Замки Тернопільщини є одним з яскравих надбань матеріальної культури, яке залишається малодоступним для людей з інвалідністю. З метою забезпечення дотримання культурних прав і рівного доступу до культурних ресурсів, для кращого сприйняття та розуміння інклюзивними туристами культурної спадщини нації, а саме архітектури і історії замку, Національний заповідник «Замки Тернопілля» для покращення взаємодії з інклюзивною аудиторією планує встановлення тактильної моделі Збаразького замку. Поруч з нею розмішуватиметься інформаційний стенд, написи на якому дублюватимуться шрифтом Брайля. Також буде видано путівник по об'єктах заповідника, віддрукований шрифтом Брайля. Такі путівники будуть розповсюджуватися безкоштовно у бібліотеки і серед туристів з вадами зору. Замок у місті Збараж є пам'яткою архітектури XVII століття, тож його приміщення і прилеглу територію буде

			адаптовано для прийому відвідувачів з вадами зору та проведено підготовку персоналу для роботи з інклюзивними туристами.
4.	Тактильні копії шедеврів світового мистецтва та інші засоби доступності для Музею Ханенків	Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків	Проект має на меті зробити доступнішою для незрячих та слабозорих людей найціннішу в Україні колекцію світового мистецтва, яку зберігає Музей Ханенків. У рамках проекту планується розробити, виготовити та упровадити в діяльність музею такі засоби доступності: 1. Дві стаціонарні тактильні копії шедеврів азіяського мистецтва для постійної експозиції музею. 2. Супровідні інформаційні таблички для стаціонарних тактильних копій. 3. П'ять підставок для розміщення стаціонарних тактильних копій та мнемосхем приміщень музею. 4. Сім комплектів переносних тактильних копій творів мистецтва з колекції Музею Ханенків для освітніх музейних заходів для незрячих/слабозорих людей. 5. Дві мнемосхеми приміщень музею. Всі продукти буде розроблено згідно зі стандартами Універсального Дизайну. Результат проекту: незрячі та слабозорі люди мають значно ширший і якісніший доступ до найціннішої колекції світового мистецтва в Україні.
5.	Інклюзивна виставка «Кіномистецтво на дотик»	БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ «БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД «АГЕНЦІЯ РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО»	За допомогою інноваційних засобів створити тактильну експозицію скульптур героїв та елементів популярних закордонних та українських фільмів. Експозицію буде розміщено для вільного ознайомлення незрячими, слабозорими та зрячими людьми в інклюзивному музеї «Третя після опівночі» - центрі культурного діалогу, місці працевлаштування, соціальної адаптації та реалізації культурних потреб незрячих. Експозиція надасть можливість незрячим ознайомитись з відомими героями популярних закордонних та українських фільмів. Всі екскурсії проводять незрячі гіді.
6.	Доступний простір: одеський художній музей для людей з порушенням зору та слуху	Комунальна установа «Одеський художній музей»	Музей — важливий медіум та джерело інформації, через експозиційні та освітні проекти він транслює сенси, знання та стає простором для діалогу. Сьогодні експозиція та освітні проекти Одеського художнього музею недоступні для людей з порушенням зору та слуху. Ці групи виключені із культурного простору, що порушує їх права на освіту та повноцінну участь у житті суспільства. Мета проекту — зробити експозиційний простір та освітні програми Одеського художнього музею доступними для людей з порушеннями зору та слуху. Адаптувати наявний та створити новий онлайн та офлайн контент, що дозволить людям з порушеннями зору та слуху знайомитися з історією мистецтва, музею та міста у зручний та доступний для себе спосіб.
7.	Тактильна екскурсія	Громадська організація 17	Розвиток інклюзивної складової, та запровадження тактильних екскурсій. Популяризація історії та спадщини України з чотирьох локацій загідного регіону. Результатом буде створення мобільних тактильних експозицій з анотаціями шрифтом Брайля, а саме зменшених копії архітектурних об'єктів, які перебувають на балансі ЛНГМ імені Б. Г. Возницького і які є важливою складовою культурної спадщини України у світовому контексті.
8.	Culture Up – освітня інклюзивна програма	Благодійна організація «Мистецько-терапевтичний центр «Непротоптана стежина»	Метою проекту є розвиток рівня якості інклюзивного мистецтва в Україні шляхом створення художньо-освітньої інклюзивної навчальної програми для професійних митців із галузі перформативного мистецтва, проведення практичних тренінгів для працівників закладів культури та організації інклюзивного мистецького форуму за участю людей без та з інвалідністю.

9.	Доступний театр: аудіоопис вистав для незрячих та слабозорих глядачів	ФОП Покотило Л.І.	Проект забезпечує доступ до перформативного та сценічного мистецтва для незрячих та слабозорих глядачів у Київському національному академічному молодому театрі, Київському академічному театрі на Печерську, Київському муніципальному академічному театрі опери і балету для дітей та юнацтва. У співпраці акторів, режисерів та незрячих і слабозорих учасників проекту буде підготовано аудіоопис 6 різнопланових театральних постановок, проведено 12 інклюзивних показів у супроводі аудіоопису, започатковано проведення екскурсій на дотик за лаштунки театрів. Колективи театрів проаналізують наявні бар'єри, розроблять інформаційні матеріали у доступних форматах, пройдуть інструктаж та розвинуть навички надання послуг незрячим та слабозорим людям, що дозволить підвищити інформаційну доступність театрів та розширити глядацьку аудиторію.
10.	Крокуємо інклюзією	Харківська обласна фундація «Громадська Альтернатива»	Створення в Харківському художньому музеї арт об'єктів для вивчення на дотик (об'ємні відомі картини, скульптури, графічні роботи), що виконані у різній техніці. Розробка методичних рекомендацій по їх використанню. Створення концепції інклюзивної навігації, виготовлення та розміщення навігаційних табличок. Широке інформування громадськості про нові послуги, що надаються музеєм.
11.	«Інклюзивна виставка архітектурної спадщини Волині»	Громадська організація «Студія розвитку туристичного іміджу малих міст»	Проект покликаний надати доступ до української культури для архітектурної спадщини Волині через інклюзивну виставку. Для створення виставкового проекту буде використано інноваційні інструменти – 3D оцифрування, 3D моделювання, 3D друк макетів. У рамках проекту буде оцифровано сучасний стан десяти важливих архітектурних пам'яток історичної Волині, які знаходяться на території трьох областей – Рівненської, Волинської та Хмельницької. Головною аудиторією проекту є незрячі. Проект сприятиме підтримці культури інклюзії.
12.	«Творчість лікує!» - цикл інклюзивних еко-арт-терапевтичних програм Центру ремесел «Дунстан»	ТОВ «Євроконсалтинг-Фінанс»	Мета проекту – створення циклу еко-арт-терапевтичних програм для дітей з особливими освітніми потребами, шляхом адаптації діючих програм та майстер-класів Центру ремесел «Дунстан» з використанням інновацій та авторських практик еко-арт-терапії. В результаті проекту буде розроблено й проведено апробацію 6-ти програм для 192 дітей та створено методичний посібник з використання практик еко-арт-терапії, який буде розповсюджено серед загальноосвітніх шкіл та інклюзивних закладів Вінницької області.
13.	Інклюзивні сайти історико-культурних заповідників Рівненщини WCAG 2.1	ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ВСЕУКРАЇНСЬКА ЛІГА ОРГАНІЗАЦІЙ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ПО ЗОРУ» СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД», ГС «СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД»	Проект покликаний реалізувати право на інформацію та надати доступ до української культури для людей з інвалідністю, яку презентують історико-культурні заповідники Рівненщини. Через адаптацію веб-сайтів установ у відповідності з найновішими рекомендаціями щодо веб-доступності WCAG 2.1. Це буде комплексне інклюзивне рішення для регіону розроблене з дотриманням міжнародних норм Універсального (Інклюзивного) дизайну, покликана забезпечити максимальний доступ до веб-контенту людям з інвалідністю (зір, слух, інтелектуальні комплексні порушення та синдром Дауна). У рамках проекту також планується адаптувати науковий ресурс установ для незрячих, відеоконтент за допомогою тифлокоментаря та дубляжу жестовою мовою.
ЛОТ 3. Інклюзивне суспільство			

1.	Інклюзивність фестивалю «НЕОсвітній Арсенал»	Державне підприємство «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»	Проект прагне реалізувати культурно-освітній фестиваль для дітей і підлітків «НЕОсвітній Арсенал» за принципами інклюзії: вільної взаємодії всіх відвідувачів в просторі музейної інституції через культуру і мистецтво, через творчість як універсальну практику, спільне отримання емоційного, естетичного і пізнавального досвідів. Щоб зробити фестиваль універсально інклюзивним, проект передбачає проведення тренінгу для учасників (більшість — музеї), адаптацію ігрових та навчальних матеріалів учасників, підготовку простору та універсальних ігрових путівників, а також публікацію методичного посібника по роботі з дітьми з інвалідністю за нозологіями. У межах чотириденного фестивалю, що відбудеться всьоме у Мистецькому арсеналі, представники 50 організацій з регіонів України адаптують для відвідувачів найкращі освітні практики у сфері культури.
2.	Всеукраїнська соціальна інформаційна кампанія про музичні здібності дітей із синдромом Дауна «Музика - важлива. Музика – можлива»	Всеукраїнська благодійна організація «Даун Синдром»	Мета проекту - сприяти розвитку інклюзії у культурній галузі та суспільстві шляхом створення та промоції музичного арт-терапевтичного онлайн-гуртка для дітей з синдромом Дауна та їхніх сиблінгів з Києва та регіонів України. Гурток дозволить дітям з інвалідністю розвинути потяг до музики, вплине на покращення внутрішньо-сімейної атмосфери, продемонструє соціуму впливовість музичної арт-терапії на емоційну сферу дітей, розвиток комунікативних навичок та самоконтролю. Інформаційна кампанія є ключовим продуктом проекту та реалізовуватиметься у кількох напрямках: відео-сюжети для соцмереж та ЗМІ, зовнішня реклама. Для працівників музичного, педагогічного, напрямків буде розроблено педагогічні рекомендації по знайомству з музикуванням дітей з синдромом Дауна, та використання музики в якості терапевтичного інструменту.
3.	Доступний театр	Обласний комунальний заклад «Харківський театр для дітей та юнацтва»	Проект «Доступний театр» - створення інклюзивного театального простору за рахунок адаптації вистав для глядачів з інвалідністю та надання майданчику для творчості митцям з інвалідністю. Мета проекту: розбудова інклюзивного суспільства, підтримка митців і глядачів з інвалідністю, виховання поваги до людей з інвалідністю. Результати проекту: створення інклюзивного (універсального) театального простору на базі Харківського театру для дітей та юнацтва через створення тифлокоментаря та перекладу жестовою мовою репертуарних вистав театру; навчання працівників театру жестової мови та створення тифлокоментаря, а під час навчання освоєння етичних норм спілкування з людьми з різними нозологіями інвалідності; творча лабораторія за участі людей з інвалідністю, з метою створення і показу перформансу «Перетинаючи кордони»; гостьовий проект «Погляд» від МТЦ «Непротоптана стежина».
4.	«Пізнай мене через творчість» - інклюзивний креативний майданчик	Комунальний заклад «Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олесья Гончара» Херсонської обласної ради	Інклюзивний креативний майданчик «Пізнай мене через творчість» - проект, що передбачає створення в бібліотеці інклюзивної студії для створення фото та відео, де усі користувачі книгозбірні мали б змогу не тільки користуватися обладнанням для створення власних аудіовізуальних продуктів, але й могли опанувати професійні навички роботи фотографа, мистецтво створювати кіно, навички акторської майстерності, секрети мультиплікації тощо. Актуальність проекту полягає в тому, що сьогодні у місті відсутній інклюзивний простір, де б містяни, зокрема діти з інвалідністю, діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, могли б не тільки реалізувати свої творчі здібності, але й опанувати нові професійні вміння,

			покращити комунікативні навички та навички соціальної адаптації, знайти друзів та однодумців, отримати інтелектуальне спілкування.
5.	Музейно-театральний онлайн-марафон «100 днів українського мистецтва аутсайдерів»	Благодійний фонд «Єврейсько-українська соціальна ініціатива»	Проект передбачає проведення культурно-освітнього онлайн-марафону, присвяченого актуалізації, популяризації та промоції українського мистецтва аутсайдерів. Спільно з осередками інклюзивного мистецтва, фахівцями з арт-терапії та митцями різних жанрів ми організуємо 100-денний музейно-театральний онлайн-марафон, який включатиме публічну демонстрацію, відкрите обговорення та дослідження «арт-брют» - мистецтва людей з інвалідністю, «диваків», ув'язнених, інших людей складної долі. Впродовж 100 днів ми організуватимемо онлайн-виставки творчих робіт особливих художників різних мистецьких жанрів, онлайн-покази театральних подій, онлайн-інтерв'ю та дискусій з митцями, нетворкінгові сесії, онлайн-екскурсії та інші заходи для відвідувачів з України та з-за кордону. Проектом передбачено активну промо-кампанію, аби максимально широко охопити різні зацікавлені аудиторії – молодь, митців, працівників соціальної сфери.
6.	«Мистецтво без бар'єрів» : створення простору рівних можливостей	Комунальний заклад спеціалізованої мистецької освіти Прилуцька дитяча музична школа ім. Л.М.Ревуцького	Проект передбачає створення інклюзивного креативного простору в Прилуцькій дитячій музичній ім. Л.М.Ревуцького для усунення бар'єрів в отриманні мистецької освіти. Дітям з інвалідністю буде надано можливість розвивати свій творчий потенціал шляхом забезпечення зручного й рівного доступу та використання обладнання у класних кімнатах, активної взаємодії з іншими учнями школи. Проект розрахований на дітей міста, що мають музичні здібності: на дітей з особливими освітніми потребами, учнів Прилуцької музичної школи.
7.	Інклюзивний ART-HUB	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди	В університеті буде створено креативний художньо-мистецький ХАБ для 75 студентів та викладачів з особливими потребами. Окреме приміщення буде розділено на зони творчості, коворкінгу, психологічного розвантаження, HandeMade. Зони будуть обладнані зручними місцями для творчої роботи осіб з обмеженими можливостями за різними напрямками мистецтва (гончарство, монотипія, музика, живопис, ручна праця, пісочна анімація). Фахівці проведуть 13 майстер-класів, які будуть записані на відео, що забезпечить вільний доступ до них. Одночасно у хабі зможуть працювати до 20 осіб. Через місяць діяльності хабу буде організовано виставку творчих робіт його учасників. Інклюзивний хаб функціонуватиме постійно, що сприятиме соціалізації та творчій самореалізації студентів з різними видами нозології.
8.	Inclusive Travels in Ukraine: доступність музеїв України	Савка Мар'ян Володимирович	Проект «Inclusive Travels in Ukraine: доступність музеїв України» – це онлайнвий каталог музейних закладів України з рейтингом інклюзивності, який створюється з метою інклюзивного інформування широкої аудиторії про рівень доступності базової туристичної інфраструктури, пропаганди ідей універсального дизайну та стимулювання підвищення рівня інклюзивності культурно-пізнавального туризму в Україні. Результатом буде інклюзивна медіаплатформа – розроблений відповідно до стандартів вебдоступності сайт, який міститиме інформацію про музеї та заповідники в усіх регіонах України, деталізований опис наявних умов і зручностей для прийому всіх відвідувачів, включаючи представників маломобільних груп, передбачатиме можливість групування об'єктів за наявністю тих чи інших зручностей, а також ранжування за узагальненим рейтингом доступності, оцінками та відгуками користувачів.

9.	Інклюзивний креативний простір «FreeDreams»	Хмельницька обласна бібліотека для дітей імені Т.Г.Шевченка	Проект спрямований на створення умов для розвитку, соціалізації та рівних можливостей до якісних бібліотечних послуг і культурно-мистецького життя міста шляхом переформатування простору та діяльності бібліотеки на засадах сприяння промоції мистецтва людей з інвалідністю та позитивних прикладів їх самореалізації. Учасники проекту матимуть можливість задовільнити свої потреби, проведення дозвілля, визначення можливих орієнтирів самореалізації, розвитку внутрішньої активності і здібностей з урахуванням досвіду та історій успіху відомих у регіоні митців і професіоналів, у тому числі людей з інвалідністю.
10.	Fashion Inclusia	Громадська організація «Всеукраїнське об'єднання осіб з інвалідністю «Група активної реабілітації»	FASHION INCLUSIA - унікальна програма сектору моди, завдяки якій учасники з інвалідністю отримують теоретичні знання і практичні навички в ключових професіях індустрії: візажист, стиліст, фотограф на бекстейджі Ukrainian Fashion Week. Завданням програми є не тільки теоретичний курс, в якому провідні фахівці в галузі проведуть лекції і семінари-практикуми з учасниками, але й практичний курс, що дозволить підготуватися до реальної роботи з підготовки моделей для показу, роботи в командах дизайнерів, зйомки подіумних фоторепортажів в рамках UFW. Програма стане поштовхом до професійного зростання, адже серед учасників буде обрано менторів, які продовжать передавати знання в майбутніх проектах.
11.	Інклюзивна креативна резиденція «Віртуальна майстерня «З Півдня на Захід»	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ХЕРСОН ПЛЮС ПРОДАКШН»	Інклюзивна креативна резиденція «Віртуальна майстерня «З Півдня на Захід» – проект, у якому поєднуюватимуться три складові. 1. Мотиваційні телевізійні історії успіху митців з особливими потребами. 2. Інклюзивні резиденції у вигляді телемостів між студіями в Херсоні та Рівному за участі митців, експертів, журналістів, людей з особливими потребами, де обговорюватимуться проблеми та відбуватиметься обмін досвідом, знаннями, думками та ідеями. 3. У ході цих розмов про НЕобмеженні можливості та подолання УСІХ бар'єрів, у довірі та партнерстві буде створена віртуальна майстерня – онлайн платформа, у якій будуть представлені відео-записи майстер-класів від митців-учасників телемостів. А також збиратимуться й демонструватимуться доробки учасників проекту – не лише картини, а й твори декоративно-прикладного мистецтва, музичні твори, будь-які інші творчі роботи (у тому числі створені у ході самого проекту), авторами яких є люди з особливими потребами. На початковому етапі в проекті братимуть участь митці та експерти із Херсонської, Миколаївської, Рівненської та Волинської областей. Завдяки віртуальній майстерні до проекту приєднаються учасники з інших областей України.
12.	«Мистецтво – інструмент інклюзивного навчання для розвитку обдарованості та пізнавальної сфери у дітей з особливими освітніми потребами»	Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти	Проект полягає у створенні умов для розвитку культурного креативного середовища для дітей з особливими освітніми потребами (в тому числі з інвалідністю) шляхом організації музичних оркестрів, лялькових театрів, творчих студій в 24-х інклюзивно - ресурсних центрах Волині і Донеччини та поширення нових технік і моделей корекційно-розвиткових занять в роботу національної мережі ІРЦ.